

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА**

Факультет філології

Кафедра загального та германського мовознавства

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Вступ до мовознавства

Освітня програма «Німецька мова і література, англійська мова»

Спеціальність 035 Філологія

035.043 Германські мови та літератури (переклад включно),
перша -німецька

Галузь знань 03 Гуманітарні науки

Затверджено на засіданні кафедри
Протокол № 1 від “28” серпня 2023 р.

ЗМІСТ

1. Загальна інформація
2. Анотація до навчальної дисципліни
3. Мета та цілі навчальної дисципліни
4. Програмні компетентності та результати навчання
5. Організація навчання
6. Система оцінювання навчальної дисципліни
7. Політика навчальної дисципліни
8. Рекомендована література

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Вступ до мовознавства
Викладач (-і)	доц. Воробець Олексій Дмитрович
Контактний телефон викладача	+380979902159
Е-mail викладача	oleksii.vorobets@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	лекції, практичні заняття, самостійна робота
Обсяг дисципліни	3 кредитів ЄКТС
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua
Консультації	Очні консультації: 2 години на тиждень (вівторок 13:30 год., 410 ауд.)
2. Анотація до навчальної дисципліни	
<p>Навчальна дисципліна «Вступ до мовознавства» спрямована на ознайомлення здобувачів вищої освіти з базовими теоретичними поняттями мовознавства та передбачає формування цілісного уявлення про мову як структуру з огляду на сучасний стан лінгвістичної науки. Курс містить систематичний виклад основних понять, категорій та методологічних принципів мовознавчої науки, відомості про сутність та природу мови, її походження, функціонування та розвиток, виникнення й розвиток письма, класифікацію мов світу за походженням і будовою, шляхи й методи вивчення мовного матеріалу, зв'язок мовознавства з іншими науками, практичне використання мови.</p> <p>Матеріал курсу формує осмислений підхід до мовних явищ, пояснює численні фонетичні, морфологічні та лексичні зміни, що відбуваються у мові, подає наукове трактування уже відомих з попереднього досвіду мовленнєвих фактів.</p>	
3. Мета та цілі навчальної дисципліни	
<p>3.1. Метою викладання навчальної дисципліни «Вступ до мовознавства» є ознайомлення здобувачів вищої освіти із проблематикою мовознавства, основними поняттями, якими оперує ця наука на сучасному етапі розвитку та повідомлення загальних відомостей щодо властивостей, особливостей будови мови, необхідних для подальшого поглибленого вивчення дисциплін лінгвістичного циклу.</p> <p>3.2. Найважливішими цілі курсу:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ розкрити предмет і завдання мовознавства, ознайомити з основами теорії мови, найважливішими категоріями та методичними основами науки; ✓ визначити місце загального, конкретного та прикладного мовознавства в системі наук; ✓ окреслити основні проблеми класифікації мов світу, закономірності історичного розвитку мови; ✓ розглянути ключові теорії походження, сутності, функцій та будови мови; ✓ пояснити функціонування та взаємодію її структурних одиниць; ✓ розглянути природу, структуру, теорії походження письма; ✓ спонукати до осмислення значення мови для окремої людини і людства загалом. 	
4. Програмні компетентності та результати навчання	
<p>4.1. У процесі вивчення курсу «Вступ до мовознавства» ви зможете набути інтегральних, загальних компетентностей:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя; ✓ здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово; 	

- ✓ здатність учитися й оволодіти сучасними знаннями з іноземної мови, мовознавства, літературознавства, перекладу;
 - ✓ здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу;
 - ✓ здатність проведення дослідження на належному рівні.
- та **спеціальних (фахових, предметних) компетентностей:**
- ✓ усвідомлення структури філологічної і педагогічної наук на їх теоретичних основ;
 - ✓ здатність використовувати в професійній діяльності знання про мову як особливу знакову систему, її природу, теорію та історію, функції, рівні;
 - ✓ уміння застосовувати інформаційно-комунікаційні технології навчання німецької мови та літератури у професійній діяльності;
 - ✓ здатність планувати, організовувати та проводити уроки та навчальні курси з основної (німецької) і другої іноземної мови та літератури, а також оцінювати навчальні досягнення учнів.

4.2 Результати навчання:

- ✓ вільно спілкуватися з професійних питань із фахівцями та нефахівцями державною та основною (німецькою) і другою іноземною мовами усно й письмово, використовувати їх для організації ефективної міжкультурної комунікації;
- ✓ розуміти основні проблеми філології та підходи до їх розв'язання із застосуванням доцільних методів та інноваційних підходів;
- ✓ знати й розуміти систему мови, загальні властивості літератури як мистецтва слова, історію німецької мови і літератури і вміти застосовувати ці знання у професійній діяльності;
- ✓ аналізувати мовні одиниці, визначати їхню взаємодію та характеризувати мовні явища і процеси, що їх зумовлюють;
- ✓ здійснювати лінгвістичний, літературознавчий та спеціальний філологічний аналіз текстів різних стилів і жанрів німецькою мовою. Знати й розуміти основні поняття, теорії та концепції обраної філологічної спеціалізації, вміти застосовувати їх у професійній діяльності.

5. Організація навчання

Обсяг курсу

Вид заняття	Загальна кількість годин
лекції	20
практичні заняття	10
самостійна робота	60

Ознаки курсу

Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / вибірковий
1	035 Філологія 035.043 Германські мови та літератури (переклад включно), перша -німецька	1	Нормативний

Тематика курсу

Тема, план	Форма заняття	Література	Завдання, год	Вагооцінки	Термін виконання

<p>Тема 1.Мовознавство як наука. 1.1. Предмет і завдання курсу «Вступ до мовознавства». 1.2. Методи дослідження мови. 1.3. Функції мови. 1.4. Мова і мислення. 1.5. Місце мовознавства у системі наук. 1.6. Основні теорії походження мови. 1.7. Гіпотези про природу і сутність мови. 1.8. Закономірності розвитку мов. 1.9. Мова і суспільство.</p>	<p>лекція, практичне заняття, самостійна робота</p>	<p>1, 2, 3, 4, 5, 8</p>	<p>2 год./2 год./ 8 год.</p>	<p>максимальна оцінка-5 балів</p>	<p>протягом семестру згідно з розкладом занять</p>
<p>Тема 2. Мови світу, їх вивчення та генеалогічна класифікація. 2.1. Загальна характеристика мов світу. 2.2. Порівняльно-історичний метод в основі групування мов за їх походженням. 2.3. Основні мовні сім'ї, групи та підгрупи. 2.4. Слов'янська група мов (підгрупи та їх представники). 2.5. Германська група мов (підгрупи та їх представники). 2.6. Романська група мов (підгрупи та їх представники).</p>	<p>лекція, практичне заняття, самостійна робота</p>	<p>1, 2, 4, 5, 6, 7</p>	<p>2 год./2 год./ 5 год.</p>	<p>максимальна оцінка-5 балів</p>	<p>протягом семестру згідно з розкладом занять</p>
<p>Тема 3. Фонетика як розділ мовознавства. 3.1. Три аспекти вивчення звуків: фізичний, фізіологічний та лінгвістичний. 3.2. Артикуляція. Артикуляційна база. Акцент. 3.3. Поняття фонем. Фонема і звук. 3.4. Звукова матерія мови. 3.5. Фонетика і природничі науки. 3.6. Класифікація звуків.</p>	<p>лекція, практичне заняття, самостійна робота</p>	<p>1, 3, 4, 5, 8</p>	<p>2 год./2 год./ 5 год.</p>	<p>максимальна оцінка-5 балів</p>	<p>протягом семестру згідно з розкладом занять</p>

<p>3.7. Фонетичне членування мовленнєвого потоку.</p> <p>3.8. Основні теорії складу та його особливості у різних слов'янських та германських мовах.</p> <p>3.9. Наголос.</p>					
<p>Тема 4. Письмо.</p> <p>4.1. Поняття ідеограми. Мови з ідеографічним письмом.</p> <p>4.2. Три етапи розвитку фонографії.</p> <p>4.3. Особлива роль грецького буквено-звукового письма.</p> <p>4.4. Графіка. Алфавіт. Чотири сім'ї алфавітів.</p> <p>4.5. Винайдення письма як особливий чинник розвитку людства.</p> <p>4.6. Передумови розвитку письма.</p> <p>4.7. Етапи і форми розвитку графічного письма.</p> <p>4.8. Три шляхи спрощення письма.</p> <p>4.9. Орфографія. Принципи орфографії.</p>	<p>лекція, практичне заняття, самостійна робота</p>	<p>1, 2, 4, 5, 7, 9</p>	<p>2 год./2 год./5 год.</p>	<p>максимальна оцінка-5 балів</p>	<p>протягом семестру згідно з розкладом занять</p>
<p>Тема 5. Лексикологія як частина мовознавства.</p> <p>5.1. Розділи лексикології.</p> <p>5.2. Слово як одиниця мови. Проблема лінгвістичного визначення слова.</p> <p>5.3. Слово і лексема.</p> <p>5.4. Значення слова.</p> <p>5.5. Лексико-семантичні категорії (полісемія та її зумовленість; синоніми, антоніми, омоніми та специфіка їх перекладу).</p>	<p>лекція, самостійна робота</p>	<p>1, 2, 3, 4, 5, 8</p>	<p>2 год./ 8 год.</p>	<p>максимальна оцінка-5 балів</p>	<p>протягом семестру згідно з розкладом занять</p>
<p>Тема 6. Історичні зміни лексичного складу мови. Екологія мови.</p> <p>6.1. Історична лексикологія та етимологія.</p>	<p>лекція, практичне заняття, самостійна робота</p>	<p>3, 4, 5, 7, 9</p>	<p>2 год./2 год./5 год.</p>	<p>максимальна оцінка-5 балів</p>	<p>протягом семестру згідно з розкладом занять</p>

<p>6.2. Екстралінгвальні чинники змін лексики природної мови.</p> <p>6.3. Архаїзми та історизми, актуалізація історизмів у сучасній системі освіти.</p> <p>6.4. Неологізми.</p> <p>6.4. Запозичена лексика (класифікація та проблеми семантичної адаптації).</p> <p>6.5. Мовні контакти. Засвоєння чужомовної лексики крізь призму сучасних суспільних змін.</p>					
<p>Тема 7. Фразеологія.</p> <p>7.1. Предмет фразеології. Класифікація фразеологізмів.</p> <p>7.2. Національна своєрідність фразеології та специфіка її перекладу.</p> <p>7.3. Фразеологізм як знак вторинної номінації.</p> <p>7.4. Латинський паремійний спадок у слов'янській (українській, польській) та германській (англійській) фразеології.</p>	лекція, самостійна робота	1, 2, 3, 4, 5	2 год./ 8 год.	максимальна оцінка-5 балів	протягом семестру згідно з розкладом занять
<p>Тема 8. Лексикографія.</p> <p>8.1. Теоретична і практична лексикографія.</p> <p>8.2. Типи словників (енциклопедичні та лінгвістичні).</p> <p>8.3. Перекладні словники як чинник розвитку міжкультурної комунікації.</p> <p>8.4. Структура словникової статті у найбільш поширених одномовних словниках.</p> <p>8.5. Одномовні словники: принципи укладання та використання.</p> <p>8.6. Короткий огляд історії польської та англійської лексикографії.</p>	лекція, самостійна робота	1, 4, 5, 7, 10	3 год./ 8 год.	максимальна оцінка-5 балів	протягом семестру згідно з розкладом занять
<p>Тема 9. Синтаксис як</p>	лекція,	2, 3, 4, 7, 8	3 год./ 8 год.	максимальна	протягом

<p>розділ граматики. 9.1. Словосполучення. Типи словосполучень. 9.2. Поняття валентності. 9.3. Речення та його ознаки. 9.4. Синтаксичні зв'язки слів.</p>	самостійна робота			оцінка-5 балів	семестру згідно з розкладом занять
---	-------------------	--	--	----------------	------------------------------------

6. Система оцінювання навчальної дисципліни

Загальна система оцінювання курсу	<p>Оцінювання здійснюється за національною на ECTS шкалою оцінювання на основі 100-бальної системи. (Див.: пункт «8.3. Види контролю» Положення про організацію освітнього процесу та розробку основних документів з організації освітнього процесу в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника (Редакція 5)).</p> <p>Вид контролю – екзамен.</p> <p>Загальні 100 балів включають: 25 балів за практичні заняття; 15 балів за самостійну роботу (презентаційний проєкт – 10 балів, термінологічний словник – 5 балів, індивідуальне завдання на вибір здобувача – 5 балів); 5 балів за контрольну роботу; 50 балів за екзамен. Мінімальна кількість балів для позитивного зарахування курсу – 50 балів.</p>				
Вимоги до письмової роботи	<p>Контрольна робота виконується у письмовому вигляді. Вона складається із 2 питань та 15 тестових завдань, які охоплюють весь матеріал курсу у відповідності до навчальної програми. Контрольна робота максимально оцінюється у 5 балів. Тривалість виконання контрольної роботи – 40 хв.</p> <p>Екзаменаційна робота має правильно (концептуально обґрунтовано) висвітлити 50+1% обсягу матеріалу білета (3 питання). При бажанні здобувача вищої освіти здійснюється усний захист екзаменаційної роботи для підвищення підсумкової оцінки.</p>				
Практичні заняття	<p>Поточне оцінювання знань здійснюється під час проведення практичних занять і оцінюється в національній шкалі (5 – «відмінно», 4 – «добре», 3 – «задовільно», 2 – «незадовільно»). Максимальна оцінка балів за практичні заняття 25 балів. Окремо оцінюється написання контрольної роботи (5 балів) і самостійна робота (15 балів).</p>				
Умови допуску до підсумкового контролю	<p>Здобувач допускається до підсумкового контролю, якщо виконав більше 60% завдань курсу, відпрацював всі заняття і за результатами оцінювання (бали за практичні заняття, контрольну роботу і самостійну роботу) набрав не менше 25 балів.</p>				

7. Політика навчальної дисципліни

Присутність здобувачів вищої освіти на практичних заняттях, контрольній роботі та екзамені є обов'язковою. У процесі написання контрольної та екзаменаційної робіт неприпустимими є плагіат та списування.

Обов'язковим для отримання допуску до екзамену є відпрацювання практичних занять, написання контрольної роботи та виконання самостійної роботи.

Якщо здобувач пропустив практичне заняття, необхідно виконати всі практичні завдання, передбачені даним заняттям, пройти тестування та отримати відповідну оцінку. Лекційні заняття не відпрацьовуються, але знання лекційного матеріалу обов'язкове.

Здобувач вищої освіти, який не набрав 25 балів (сума балів за практичні заняття, контрольну роботу і самостійну роботу) до екзамену не допускається. У такому випадку до початку екзаменаційної сесії здобувач може отримати допуск до складання екзамену, відпрацювавши всі заняття і виконавши всі передбачувані види робіт, зокрема написання контрольної роботи, виконання самостійної роботи, тестування у системі дистанційного навчання (<https://d-learn.pnu.edu.ua>).

Лекції, тестові завдання, завдання для самостійної роботи, а також додаткові ресурси для засвоєння змісту курсу є доступними на сайті дистанційного навчання. Консультації щодо виконання самостійної роботи можна отримати щовівторка в аудиторії 410 або в телефонному режимі, за допомогою e-mail, viber, telegram.

8. Рекомендована література

1. Бацевич Ф.С. Духовна синергетика рідної мови. Київ, 2009. 192 с.
2. Бацевич Ф.С. Філософія мови. Історія лінгвофілософських учень. Підручник. Київ: Видавничий центр «Академія», 2008. 240 с.
3. Вступ до мовознавства: за ред. І.О.Голубовської. Київ. Академія, 2016. 318 с.
4. Воробець О.Д. Вступ до мовознавства: навч. посіб. Івано-Франківськ: Голіней. 2023. 107 с.
5. Дрогомирецький П.П., Пена Л.І. Вступ до мовознавства: навчально-методичний посібник. Івано-Франківськ: Фоліант. 2015. 102 с.
6. Зіставно-типологічні студії: українська мова на тлі споріднених мов: монографія / за ред. акад. НАПН України В. І. Кононенка. Київ; Івано-Франківськ; Варшава, 2015. 316 с.
7. Карпенко Ю.О. Вступ до мовознавства. Київ: Академія, 2006. 336 с.
8. Кочерган М.П. Вступ до мовознавства. Київ: Академія, 2005. 368 с.
9. Лучик В. В. Вступ до слов'янської філології. Київ: Академія, 2008. 344 с.
10. Предикат у структурі речення: монографія. Київ; Івано-Франківськ; Варшава, 2010. 408 с.
11. Селіванова О.О. Сучасна лінгвістика. Енциклопедія. Полтава: Довкілля-Київ, 2006. 716 с.
12. Супрун Л.В. Загальне мовознавство. Київ: Знання, 2012. 335 с.
13. Vorobrts O. Functional and Semantic Extension of the Sentence of the Modern Ukrainian Literary Language. *Journal of Vasyl Stefanyk Precarpathian National University*. 2021. Vol. 8. № 2. P. 131-136.

Додаткові електронні ресурси:

1. <http://www.litopys.org.ua>
2. <http://www.mova.info>
3. <https://www.pravopys.net>
4. <https://ukr-mova.in.ua>
5. <https://t.me/semantyk>